

ETIKK

Kurt Lyngved om utfordrende møter mellom mennesker

Kurt Lyngved, medlem
i rådet for Sykepleieetik

Ingen blir større av å gjøre andre små!

Ved å la den andre beholde sin egen integritet er det mulig å skape likeverdige situasjoner i de ulike rollene vi står i som sykepleier og pasient.

Mange års egen erfaring og mange fortellinger fra kollegaer og brukere av tilbudene innen psykisk helsetjenester har tydeliggjort for meg at dette er en arena som utfordrer oss og møtene mennesker imellom. Det er mye som står på spill i disse møtene og de etiske utfordringene står i kø i forsøket på å skape likeverdige situasjoner i de ulike rollene vi står i som sykepleier og pasient. Krenkelsen for begge parter ligger like under overflaten, og i dette farvannet skal en forvalte et menneskesyn som ivaretar integritet og respekt. Dette er også godt forankret i våre yrkesetiske retningslinjer i punkt 2, som

møtene og undres over hvorfor akkurat denne hendelsen har blitt stående igjen i egen erindring. Dette møtet har en tendens til å vende tilbake med jevne mellomrom.

En tidlig erfaring

Som relativt nyutdannet psykiatrisk sykepleier for mer enn 20 år siden jobbet jeg i en akuttavdeling innenfor psykisk helsevern. Jeg hadde lenge hatt kontakt med en ung mann som hadde vært lenge hos oss og som hadde store utfordringer i livet sitt. En dag var ting blitt svært komplisert. Alt hadde rotet seg til og medført at fortvilelsen hadde fått et så ag-

gressivt ansikt at situasjonen var kommet ut av kontroll. Konklusjonen var at pasienten måtte legges i belter for å sikre pasient og omgivelser for øvrig.

hans kontaktsykepleier over lang tid og kjente hans historie godt. Før jeg visste ordet av det sto jeg foran ham og sa til ham: Når jeg ser deg slik, gjør du meg usikker fordi jeg ikke vet helt hvor jeg har deg, men du må ikke slå meg. Forvandlingen som skjedde var total. Plutselig var det bare en «liten» fortvilet gutt som sa at han selvfølgelig ikke skal slå deg, Kurt. Plutselig var altså situasjonen helt annerledes, og det var som om alt var utladet og det hele roet seg ned. Jeg spurte om vi skulle finne et sted og prate sammen om det som hadde skjedd og omstendighetene rundt det. Belteleggingen ble det ikke noe av. Men det behøvde ikke å ha blitt dette utfallet av min inntreden i situasjonen.

«Plutselig var det bare en 'liten' fortvilet gutt som sa at han selvfølgelig ikke skal slå.»

sier noe om sykepleieren og pasienten.

Mitt bakteppe i denne refleksjonen kommer til å være erfaringer fra å jobbe med mennesker i akutte eksistensielle/psykiske kriser eller mennesker med alvorlige og langvarige lidelser innenfor samme område. Etter et langt yrkesliv ser jeg meg ofte tilbake, og i denne fortiden ligger historier og hendelser som nettopp har lagt grunnlaget for nåtidens undringer over møter med mennesker innenfor psykisk helsevern. I denne sammenheng har jeg lyst til å reflektere over ett av disse

Jeg kom inn i denne situasjonen like før selve belteleggingen skulle iverksettes og så et livredd menneske som jeg hadde god kontakt med kjempe en desperat kamp mot egne krefter og mot «overmakten» han sto overfor. Selv kjente jeg at det må ikke skje at denne personen blir lagt i belter, fordi krenkelsen for ham vil bli så utrolig stor. Jeg hadde vært

Unngå tingliggjøring

Hvorfor endte dette slik, og hva var det som gjorde at situasjonen endte som den gjorde? Dette har jeg tenkt på mange ganger i ettertid. Jeg har også relatert til dette når det i andre situasjoner ikke har blitt samme konsekvens av å handle på samme måte. Det er her de etiske implikasjonene for meg blir viktige. Menneskesyn og holdninger får konsekvenser, og det å oppleve seg selv sett med det rette blikket i den aktuelle situasjonen blir svært sentralt. Det å unngå tingliggjøring av den andre gjennom et objektivt blikk, i motsetning til å se den personen som står foran en,

er avgjørende. Ved å la den andre beholde sin egen integritet og være subjekt i eget liv, gjør vi det mulig å skape likeverdige situasjoner selv i svært komplekse sammenhenger.

Det er viktig å ikke generalisere. Å se det unike mennesket med sin unike bagasje her og nå blir vår oppgave. Dette er vårt mellommenneskelige ansvar og det som etter min mening også ligger i det å skulle være «pasientens talsperson».

Likeverdighet uavhengig av roller i systemet er sentralt og et mål for vårt etiske ståsted. Samme verdi og samme muligheter for menneskene utfordres i kompleksiteten i våre livshistorier og de handlinger som ligger i den. Dette uttrykkes ikke minst på en arena som psykisk helse er og der vi sykepleiere møter alle typer livshistorier. Dette fordrer en høy etisk standard som krever en levende refleksjon omkring menneskesyn og verdier hele tiden og gjennom et langt yrkesliv. Det er det som gjør alle disse møtene så spennende og gir oss muligheten til å se det unike i mennesket og det å få ta del i den livshistorien som mennesket bærer med seg. Det er det jeg har brukt min historie til, en historie jeg vil bære med meg videre. Den gjorde et dypt inntrykk og skapt en ny innsikt for meg i møte med mennesker senere. ■■■

